

Uwagi Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska do art. 48 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 przygotowane w trakcie prac nad ustawą w kwietniu 2022 r.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej

1. Rozwiązanie z art.48 ust.1 wyłącza jawność - kontrolę społeczną nad procedurami konkursowymi, ponieważ w rzeczywistości nie ma żadnej możliwości uzyskania wymienionych tam informacji i dokumentów. Ograniczenie (wyłączenie jawności) ma charakter stały. W ustępie drugim wprowadzono czasowe wyłączenie dotyczące wyłącznie dokumentów związanych z procedurą oceny projektów. Proponowane rozwiązanie jest niekonstytucyjne.
2. Proponowane rozwiązanie dotyczące ustawy z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej nie spełnia możliwości ograniczenia prawa do informacji wyrażonych w art. 61 ust. 3 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - nie ma wskazanego chronionego dobra. Ponadto narusza istotę prawa do informacji będącego prawem człowieka, wyłączając to prawo.
3. W przepisach art. 48 nie została uwzględniona ustawa z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego. Jeżeli proponowane zapisy powstały, by chronić np. treści zawarte w dokumentach składanych przez wnioskodawcę, to nie są one w tym aspekcie chronione.
4. Jeśli chodzi o obawy dotyczące plagiatów jest ono o tyle nieuzasadnione, że de facto do wniosków o dotacje dostęp mają różne osoby, których działania - przy braku jawności - są nieuchwytnie. Np. wniosek ocenia ekspert, który dzieli się informacją o pomysłach z osobami, które zna, np. mówiąc, że spotkał się z ciekawym pomysłem. Nawet nieświadomie umożliwia plagiat. Może też robić to celowo. Wszak eksperci to osoby, które często znajdują się na sprawach, które są poruszane we wnioskach. Pokusa kradzieży może być duża.
5. Jawność pozwala każdemu zobaczyć kto był autorem projektu, podnosi wymagania wobec ekspertów, którzy muszą sprawdzać czy pomysł nie jest plagiatem (są do tego narzędzia), podnosi wymagania wobec wniosków, skoro każdy plagiat też byłoby jawny, pomaga w roszczeniach związanych z kradzieżą intelektualną. Interes społeczny jest większy, jeśli podmioty inspirowane się dobrymi pomysłami. Natomiast jeśli jest potrzeba ochrony interesu przedsiębiorców, można dokonać wyłączenia na podstawie innej ustawy.

6. Paradoksalnie tylko pełna transparentność zapewnia odpowiednia narzędzia kontroli i walki z plagiatami wniosków.

Ustawa o z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

7. Proponowane zapisy w art.48 ust.1 wyłączają dostęp do informacji gwarantowanych w Konwencji z Aarhus (o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska) ratyfikowanej przez Polskę w 2001 r. Są także niezgodne z Dyrektywą 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG.
8. Należy podkreślić, że zgodnie z art.16 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko **znajdują się przesłanki do odmowy udostępnienia informacji:**
  - jeżeli ich udostępnienie może naruszyć prawa własności intelektualnej, o których mowa w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1062) lub w ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 324);
  - informacje dostarczone przez osoby trzecie i objętych tajemnicą przedsiębiorstwa, jeżeli osoby te złożyły wniosek o wyłączenie tych informacji z udostępniania, zawierający szczegółowe uzasadnienie dotyczące możliwości pogorszenia ich pozycji konkurencyjnej;
  - wymagałoby to dostarczenia dokumentów lub danych będących w trakcie opracowywania.

w związku z tym wyłączenie całej ustawy jest bezcelowe, a może być postawiony zarzut naruszenia Konwencji z Aarhus oraz Dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG.

9. Nie widzimy potrzeby wyłączenia całej ustawy - może to doprowadzić do chaosu prawnego i informacyjnego. Należy pamiętać, że część informacji związanych z inwestycjami, które będą finansowane ze środków unijnych będzie podlegać udostępnieniu w ramach oceny oddziaływania na środowisko i zapewnienia w tym procesie udziału społeczeństwa. Informacje te będą publikowane w wykazach informacji o środowisku, np. na stronach RDOŚ

i GDOŚ w związku z toczącymi się postępowaniami dotyczącymi wydania decyzji potrzebnych do realizacji inwestycji, w związku z tym nie będą mogły być wyłączone z udostępniania. Proponowane zapisy wprowadzą niepotrzebny chaos oraz podważą zaufanie społeczeństwa do prawa i państwa.

Baza wniosków i projektów

Rekomendujemy utworzenie ogólnodostępnej bazy składanych wniosków i projektów. Baza powinna pozwalać wyszukiwać informacje związane z wnioskodawcami (np. w jakich konkursach i programach zgłosili wnioski, w jakich województwach), grantobiorcami (czy i jakie otrzymali dofinansowanie, daty realizacji projektów, wysokość przyznanego dofinansowania, opis projektu).

Ponadto mogłaby udostępniać dane maszynowe związane z wydatkami ponoszonymi w projektach. By zapewnić rzetelność i transparentność wydatków na świecie pojawia się coraz więcej takich informacji dostępnych dla społeczeństwa.

Przykłady:

<http://ngo.um.warszawa.pl/internetowa-ksiega-dotacji>

<https://www.fedspending.org/>

<https://www.usaspending.gov/>